

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

1. Deum spiritum esse non corporeum dogmaticè contra errores stabilitur.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

quidditativè physice, seu, ut in se ipsa est, significare, patet vltima consequentia: quia nomina nequeunt obiecta, quæ significant ultra suam significationem significare: esto alius aliunde melius audito nomine ea valeat percipere, atque per illud ad melius ea percipiendi excitetur, ut Beatis in re præsentis potest contingere. Id enim ut diximus cert. 1. non ex vi significationis nominum est, sed aliunde ex aduersariis speciebus beate visionis, quæ eo nomine Dei abstractiuo auditu excitantur: atque inde cum lumen gloriæ, & species impressa Dei adsit, Dei visionem efficiant.

4. Denique conclusio quarta sit. Dei nomen quidditativum physice, seu, ut in se Deus est significans, neque à Deo ipso, neque à Beatis pro creaturis rationalibus relictis ad naturæ vires imponi potest: Bene tamen pro Beatis ipsis, aut aliis, qui è Dei privilegio adhuc in statu viæ Deum vident: quare absolute à creatura rationali non posse absolute quidditativum physice Dei nomen imponi dicendum est. Hæc conclusio est Nostri Valq. citati, & reliquorum, quos pro veraque opinione certam. 1. referemus. Probat: quia creaturæ viribus naturæ relictæ nequeunt Deum, ut in se est percipere: Beati autem ita eum percipere possunt: quare, licet, & Beati eiusmodi nomina quidditativè physice Deum significantia absolute possint imponere, quia ita eum cognoscunt, ac respectu ita eum percipiuntur tunc ac cordate possint: at respectu eorum qui Deum ita percipere non valent non magis ea imponere possunt, quam surdis, aut trunco loqui. Ex quibus omnibus constat Deum nomine sui comprehensivum ineffabilem creaturæ omnino esse tam actiue, quam passivè ineffabilem: atque utroque modo creaturæ relictæ viribus naturalibus esse quidditativè physice respectu etiam Beatorum ineffabilem. Secus autem actiue, & passivè Beatis, seu Deum ut in se est videntibus inter se.

DISPUTATIO VI.

De attributis Dei negativis definitione.

ATRIBUTA Dei negativa definitione ea, ut diximus sunt, quorum nomen negativum non est, sed positivum; at, quod ea significatur non nisi negatione à nobis explicatur, ac definitur. In his vero sunt spiritualitas, vel immaterialitas, seu spiritus prædicatum, quod negatione corporis, seu prædicati corporeitatis à nobis explicatur. Simplicitas quæ negatione compositionis, (cuius occasione an Deus totus possit ut forma aliquid cum creatura aliqua ut subiecto componere disputabimus.) æternitas, quæ negatione termini in duratione definitur, idemque quod immortalitas est.

QUÆSTIO I.

De Dei spiritualitate, seu incorporeitate.

QUÆSTIONEM hanc de Dei spiritualitate magna ex parte cum Quæstione de Dei simplicitate confundunt Antiquiores nonnulli, existimantes substantiam simplicem, præsertim totalem, corpoream omnino repugnare. Verum cum plures docti Recentiores minime repugnare opinentur, quæstio de Dei spiritualitate diuersa omnino est à quæstione de Dei simplicitate, seu incompositione, substantiali adhuc. Cum, etsi corporeus foret Deus simplex tamen absolute essentiali substantiali compositione esse posset. Item, licet spiritualis sit, uti esse hic ostenditur, ex eo tamen conceptu realis, & vera in eo compositio, tum ex essentia, & substantia, seu personalitate, quæ in Angelis vul-

go admittitur, tum ex substantia, & accidentibus non excluderetur: quare Dei spiritualitate statuta, quæstio de eius simplicitate & incompositione locus maneret.

CERTAMEN I.

Deum spiritum esse non corporeum dogmaticè contra errores stabilium.

EX Philosophis Deum esse corporeum Stoici docuerunt: dicebant enim Deum esse hunc mundum, qui sensu percipitur, teste Damasceno de hæresi. Licet enim Epiphani. hæresi 5. eos animam mundi fecisse Deum asserat; id tamen de eorum aliquibus solum refert Damascenus ibidem. Et licet id omnes cum Democrito docuissent, non inde ab eo purgarentur errore cum anima corporea esse possit, sitque de facto in compositis naturalibus pluribus. Maxime cum iidem cum Democrito apud Euseb. 14. præpar. Euang. cap. 6. Epiphani. & Damasc. citatos Deum, quem mundi animam putarunt, ignem pilæ formam habere docuerint, pro eodem errore Thaletem Miles. Euseb. ibi expressè retulit atque Anaximenem Augustin. 10. Confess. pluresque alios Cicero 1. de natura Deor. nec pauciores Aristoteles 1. physicor. alios eorum errores referens, qui hunc etiam supponunt, de illis enim lib. 4. text. 52. & 57. ait nihil non corporeum intelligere vnamquam potuisse. In eundem etiam errorem inpegere Philosophi omnes, qui sap. 3. ignem, aquamve nimiam, Solem, aut Lunam Rectores mundi putabant. Ac tandem gentiles omnes, Philosophi etiam, qui Romanor. 1. commutauerunt gloriam incorruptibilem Dei in similitudinem hominum: volucrum, quadrupedum, &c.

2. Ex his vero, quibus fidei veræ lumen affulsit in eodemprehenduntur errore ex Iudeis Sadducæi Actor. 23. Atque ex Christianis Manichæi apud Augustin. de hæresi, c. 46. 3. Confess. c. 7. & epist. 74. cuius erroris inter eos Antesignanus extitit Audius, vel Audæus pius alias monachus, tempore Arij teste Epiphani. & Damascen. suprar. licet cum sub Valente, & Valentiniano Imperatore ponat Theodoret. 4. hæret. fabular. c. 13. & 4. histor. cap. 19. cui Tripartita consensit lib. 7. c. 11. Nicephorus autem sub Iunioris Theodotio, ac Recentiores tandem de eius tempore non conveniant: de eius nomine assecra. Audiani, vel paulo immutata voce Odiani, vel Vadiani ab Augustino dicebantur. De errore vero ipso Antropomorphitæ. Nec de sunt qui præfatos hæreticos ab eo errore purgare velint. Nam Damasc. supra, & Aug. hæresi, seu c. 50. Ex Epiphanio id schisma eorum, non hæresim fuisse affirmant; licet durissime illud Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, ab eis asserant explicari, quia id nimirum de hominis ad Deum similitudine secundum corpus explicabant. In quo tamen error aperte me iudice continetur.

3. De eodem incutatur errore Tertull. ab August. 10. de Genesi ad litter. cap. 25. vbi contraria docuit. ait: cum Deum impossibilem Catholice semper teneat, & tamen 8. de anima, corpus omne passibile dicat; cum superius corporeum dixisset Deum. Eum tamen ab eiusmodi errore excusat de hæresi. c. 86. quasi solum velit asserere Deum non esse inane quid, & fictum, sed verum, cum corpus cum dixit. Non secus atque ad Colossens. 1. dicitur *plenitudo divinitatis in Christo corporaliter*: id est, non fictè, & apparenter inhabitare. Et quidem neque citato loco de anima is apud Tertullian. legitur error, neque locus alius eius ab Augustino aliisque Recentioribus, qui Tertullianum Antropomorphitis adiungunt, notatur. Sed notatur tamen à Nostro Valquez 2. aduersus Marcion. c. 16. vbi cum errorem his verbis expressit. *Quanta erit diversitas divini corporis, & humani, sub eisdem nominibus membrorum, tanta erit diversitas, & animi divini, & humani differentia, sub eisdem licet vocabulis sensum*. Nec refert lib. de Trinit. cap. 6. & 7. fusè ostendere Deum spiritum esse: is enim liber Tertulliani non est, sed Novatian,

tiani, vt bene probat eius interpres Pamelius. In eodem tandem errore fuisse videtur Arnobius 3. contra gent. & Lactant. l. de ira Dei. Constat eodem errori Vostius apud Becanum c. 6. vbi hac ex ipso pag. 240. refertur *videtur esse Paradoxum Deum sic communis quantitatis expertum esse, vt totus substantialiter sit in re qualibet etiam minima.*

4. An vero Meliton Sardenfis Episcopus hunc tenuerit errorem? orta inter Eruditos lis est in textu Theodoret in Latinum versis quæst. 20. in Genes. post medium orta, vbi dicitur: Melitonem Deum corporeum asseruisse illis verbis: *de quorum numero est Meliton: qui scripta reliquit, quibus asserit Deum corporeum esse.* Sed immerito tamen, ac sine fundamento vlllo, ad huc in Theodoret, cum Melitoni errorem appingi ostendunt docti Sixtus Senens. Bibliot. Sanctæ, annot. 18. & noiter Valq. tit. l. part. 1. disp. 21. cap. 1. v. *verum*. Vbi ea verba non Theodoret, sed male illum in Latinum vertentis esse ex græco, & proprio Theodoret textu aperte conuincunt: græco enim illius textui hæc latine ad verbum respondent: *quorum sunt, quæ Meliton scripta reliquit de eo, quod est Deum corporatum esse.* Cuius libri meminere Euseb. lib. 4. cap. 25. & Hieronym. de scriptorib. Eccles. sine vlla nota imo magna Melitoni laude ex testimonio Tertuliani etiam lib. aduers. Eccles. pro Montano: vbi Melitonem à plerisque Prophetam habitum ait: quo aperte ostenditur, vel eum solummodo ex aliis eum errorem libro illo retulisse, & impugnasse, vel voce corporatum, incarnatum Deum significasse. Accedit, quod Eusebius ipse lib. 5. cap. 23. alias 24. iterum præclaram Melitonis fecit mentionem, atque hæc Polyeratis Concilij Asiæ (vbi de celebrandi Paschæ die agebatur) Præfatis verba ad Victorem Papam retulit. *Quid perdo Bentum Pa-pyrium, & Melitonem Eunuchum recenseam, qui Spiritus sancti infinitum assatus totum vita suæ tempus pie, sancteque exegit, qui Sardis conditus est.* Quem textum perperam antiquus quidam Eusebius interpres vertit *Macharium*, quasi nomen proprium, non vt adiectiuum, quod idem, atque beatum, est vertens, atque Eunuchum etiam non vt cognomen, sed vt nomen proprium alterius apponens.

5. Ceterum Deum spiritum esse, non corpus, nec corporeum, fides Catholica est, definita fere cap. *firmiter*, de summ. Trinit. vbi Deum non habere partes in substantia sua definitur: substantia enim totalis, vt Deus esse debet, si corporea sit, nequit non partes, saltem integrantes, habere; imo, & partes extra partes localiter, seu extensiuè aptitudinaliter. Constat idem expresse ex Scriptura Ioann. 4. *Spiritus est Deus*. Licet enim *Spiritus* quandoque in Scriptura pro aëre vsurpetur; ast hic, vbi de Dei adoratione agitur spiritus nomine, non aër, sed substantia spiritualis, ac non corporea necessario intelligitur. Alioqui aër adorandus à Christo concluderetur: quod vix idololatra admitteret. Confirmatur: quia ex eo, quod Deus Spiritus sit nullo conclusus loco, quare nec Hierosolymitano templo, vlllove alio determinato, adorari vbique, & spiritu, id est, anima adorari posse Christus conclusit: quod male de aëris corporei adoratione concluderet: cum & loco aër contineatur, atque à nobiliori animæ spiritualis substantia adorari nequeat. Idcirco spiritum ibi pro spirituali substantia vsurpatum testantur communi consensu Patres relati, recitatque à nostris Maldonato, & Tolero Cardinali: quod autem Patres non nulli Angelos spiritus esse, & corporeos, subiles tamen, sicut aëra corporeum, &c. proinde depingi posse quondam putarint, præterquam quod errarunt, non tamen ita esse spiritum Deum illis aliquis asseruit, cove sensu spiritum eo loco interpretatur.

6. Secundo probatur ex locis Scripturæ, quibus Deus inuisibilis asseritur ad Roman. 1. *Inuisibilis Dei, &c.* 1. ad Timoth. 1. *Regi sæculorum immortalis, & inuisibilis.* Etenim de inuisibilitate Dei oculis corporeis, siue cognitione corporea, vt minimum è Patrum consensu intelligenda ea loca sunt: ast quidquid corporeum est visibile, seu corporeè cognoscibile est, vt patet. Tertio probatur ex locis, quibus Deus impassibilis, & immutabilis dicitur: Hæc enim propriè intellecta, vt de Deo intelligi debent, de corporea substantia intelligi non possunt. Quarto probatur ex locis, quibus Dei vbique-
tas, siue immenitas à nobis probata est d. 4. corpus

enim, siue finitæ siue infinitæ magnitudinis ponatur, vbique esse non potest, cum, vbi pars altera est, totum, & partes alia esse nequeant. Quinto probatur ex locis, quibus Deum depingi non posse dicitur, neque effigiem, aut imaginem corpoream propriam habere, de quibus controuersi de Adorat. quia vtrique corpus non est. Sexto probatur ex loco Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Cui Audiani, siue Antropomorphitæ iminebantur: cum enim de similitudine hominis ad Deum, non secundum corpus, sed secundum animam spirituales substantiam, quia spiritus Deus, non corpus, est Patres omnes consone docent. Epiphanius & Theodoretus citati, Basiliius Hom. 10. exhamer. cap. 8. Nyssen. orat. 1. quæ est in eum locum, August. enarrat in Psalm. 48. sine 1. de doct. Christi cap. 12. atque vno verbo omnes Patres, & Doctores vbivis eum locum interpretantes. Et quidem in reliquis præter substantiam spirituales plura Deus sex anterioribus diebus corporea in mundo hoc visibilibus, cum viuencia, tum inanimata, tum sensitiua, & cognoscitiua corporea produxerat, quæ tamen sui imagines non dixit, sed hominem solum: etsi ea non actiue solum, sed idealiter, & imitatiue ab ipso fierent: vt planè ratione substantiæ spiritualis, quæ anima hominis est, specialiore & ceteris præstantiore imaginem suam hominem esse monstraret: quo Audiano-
rum obiectio euanciscit, etsi rationi, nec solum Patrum authoritati itemus.

CERTAMEN II.

Eadem veritas à ratione probatur.

1. Neque fide solum, sed & ratione constat naturaliter veritas præfata. Eam idè affectui sunt ex philosophis Plato in Timeo, teste Iustino M. Dialogo cum Triphone, Hermes, Trismegistus testantur Cyrillo 1. contra Iulianum sub finem, Aristot. 12. metaphyl. & 8. physice. Cuius rationem tradit textu 79. quia cum Deus infinitæ virtutis sit, eaque in corpore finito esse nequeat, ne in infinitum moueat (quod motui repugnat) cum citius quavis virtute finita debeat mouere, ac proinde in instanti: quia in tempore quouis breuiori augmento virtutis finitæ maiori, & maiori motus tandem peragi poterit: atque ex alia parte nequeat esse infinita magnitudo, seu corpus infinitum (vt ipse probauit 3. physice.) sit vt infinita illa Dei virtus in substantia corporea esse nequeat, sed in spirituali: ac proinde Deus, qui infinita virtute pollet, spiritus, non corpus, erit: sed certe hæc ratio eodem modo probat, si quid probat, contra infinitam vim motuam substantiæ spiritualis in instanti moturam: quod si respondeas substantiam spirituales non agere, aut mouere quantum potest, sed quantum vult, & expedit, id etiam habet substantia corporea rationalis: quare motus instantaneus ex infinita Dei rationalis corporei virtute non inferetur. Secundo vel infinita virtus motiua è conceptu suo respicit motum instantaneum possibilem, vel sine huius possibilitate esse potest, atque intelligi. Si primum ex eius positione ponitur motus instantanei possibilitas, atque repugnantia aboleretur (in qua ratio Aristotelis nitetur) licet ex libertate operantis non ponatur de facto: imò ex eadem libertate ad eius potentiam vltimè posse libere instantaneum motum de facto poni, ni aliunde repugnet, manifestum est.

2. Vltèr consequentia motus instantanei ex infinita virtute motiua non deducitur. Infinitas enim potentia non arguit infinitatem effectus, si huius infinitas aliunde repugnet, & potentia resistat; vt patet in omnipotentia, ex qua non rectè inferitur possibilitas esse infinita, neque infinitam rem non repugnare, sed solum posse ab illa finitam maiorem, vel finitas plures, & plures in infinitum synecdochemariè fieri. Sic ergo ex infinita virtute motiua Dei solum inferitur motum minori, & minori tempore in infinitum fieri posse: & minori quidem, & minori quam à maiori, & maiori virtute finita peragi queat, non autem in instanti. Quod autem respondet Sanctus Thom.